

Đề bài

Cây xà nu đã trở thành một hình tượng nghệ thuật và đem đến cho truyện ngắn

Rừng xà nu

của Nguyễn Trung Thành một giọng điệu riêng, anh chị hãy phân tích hình tượng cây xà nu ấy.

Bài làm

Tây Nguyên – mảnh đất hùng vĩ, đầy bí ẩn mà thơ mộng, với những con người nông hậu yêu thương mà kiên cường bất khuất, với cánh chim linh, chim choroa rực rỡ sắc màu, với âm thanh trầm hùng ngân vang của đờn gông, đờn tarung đã tạo nên nguồn cảm hứng cho biết bao văn nhân nghệ sĩ. Mỗi người đều tìm thấy ở mảnh đất này một biểu tượng đẹp cho tâm hồn chấp cánh, ngòi bút thăng hoa. Ta từng biết đến những người con ưu tú anh dũng kiên cường trong *Đất nước đứng lên* của Nguyên Ngọc, từng thấy hình bóng cây konia trong thơ Ngọc Anh như tiếng lòng thổn thức thiết tha của tình yêu chung thủy son sắt. Hay tiếng chim choroa ngân vàng khúc hát trong trẻo nồng đượm của tình người chiến thắng trong thơ của Thu Bồn. Khi gót giày của bọn xâm lược dày xéo lên mảnh đất Tây Nguyên, một lần nữa mảnh đất này đã khơi nguồn cảm hứng lãng mạn cho Nguyễn Trung Thành (Nguyên Ngọc) viết nên truyện ngắn *Rừng xà nu* – một truyện ngắn xuất sắc của nền văn học hiện đại.

Chỉ vài chục trang giấy mà tác giả đã làm sống lại cả một vùng đất khét nồng lửa cháy, với những con người của làng Xô Man dũng cảm hy sinh để thực hiện khát vọng tự do độc lập. Rừng xà nu nơi cư trú của dân làng Xô Man đã trở thành nguồn cảm hứng đầy chất thơ và cũng là điểm tựa để từ đó nhà văn khắc họa nên gương mặt của những người anh hùng. Và chính hình tượng của cây xà nu đã tạo nên vẻ đẹp hùng tráng, chất sử thi lãng mạn cho câu chuyện về làng Xô Man bất khuất, kiên cường, sức sống mãnh liệt của con người Tây Nguyên nói riêng, con người Việt Nam nói chung trong những ngày đánh Mĩ. Không phải ngẫu nhiên mà Nguyễn Trung Thành lại miêu tả thật cụ thể, thật chi tiết rừng xà nu bằng một thứ ngôn ngữ giàu chất thơ, bằng những lời có cảnh với một cảm xúc say mê mãnh liệt như đã thấy trong tác phẩm. Gần hai mươi lần nhà văn đã viết về xà nu và cây xà nu đã tỏa bóng vào những trang văn thành một hình tượng nghệ thuật hoàn chỉnh và làm nên một giọng điệu riêng.

Cũng như cây tre Việt Nam, xà nu ăn đời ở kiếp thủy chung son sắt với con người. Đường như cây xà nu tham dự vào những sinh hoạt, những tâm tình, những buồn vui của con người Tây Nguyên trong cuộc chiến đấu anh dũng của họ. Xà nu cùng làm, cùng hội hè đình đám và cùng chia sẻ nỗi buồn vui với con người. Không ở đâu có mặt con người mà lại vắng bóng cây xà nu. Mỗi cây xà nu trong rừng lớn lên cùng gắn bó với kỉ niệm riêng tư của mỗi một người dân Xô Man. Cây cứ lặng lẽ đứng đấy đón người. Ai từ đây đi, bước đầu tiên là gặp cây rừng và ai đó từ xa về, trước hết phải gặp mặt cây rừng.

Cả một câu chuyện dài đau thương, bất khuất như một bản anh hùng ca về cuộc đời của Tnú, cuộc đời của dân làng Xô Man được kể trên nền chính của hình tượng cây xà nu. Cây xà nu, rừng xà nu như những con người, những tâm hồn vừa là nhân chứng vừa tham gia vào bản anh hùng ca, cũng

vừa chịu đựng gian nan, vất vả, đau thương do tội ác của kẻ thù. Nhưng bất chấp tất cả, rừng xà nu vẫn vươn mình cường tráng, vẫn tồn tại bất chấp mọi đau thương bởi nó tượng trưng cho khát vọng tự do, khát vọng giải phóng, cho phẩm chất anh hùng và sức sống mãnh liệt của dân làng Xô Man, của nhân dân Tây Nguyên trong cuộc kháng chiến chống Mỹ.

Cây xà nu ấy không còn là một loài cây vô tri vô giác, nó đã được tác giả nhân hóa như một con người có tâm hồn. Có lẽ vì điều đó nên số phận của những cái cây ấy như dính vào số phận của con người. Khi làng Xô Man bước vào cuộc kháng chiến ác liệt thì cây xà nu cũng phải đương đầu với lửa đạn: *Hầu hết đạn đại bác đều rơi vào ngọn đồi xà nu cạnh con nước lớn. Cả rừng xà nu hàng vạn cây không có cây nào không bị thương cả... Có những cây bị đạn chặt ngang thân, đổ ào ào như bão ở chỗ vết thương nhựa ứa ra tràn trề, thơm ngào ngạt, long lanh nắng hè gay gắt rồi dần dần bầm lại quyện thành từng cục máu lớn.* Nhưng xà nu có sức sống thật mãnh liệt, không gì tàn phá nổi: *Cạnh một cây xà nu mới ngã gục đã có bốn năm cây con mọc lên, ngọn xanh rờn hình nhọn mũi tên lao thẳng lên bầu trời.* Đại bác của quân thù không thể nào tàn phá nổi cây xà nu cũng như không thể nào có thể khuất phục được tinh thần bất khuất của người dân làng Xô Man. Nếu như nỗi đau của cây làm đau đến cả lòng người thì sức mạnh của con người cũng truyền cho cây để cây có thể đứng trụ vững trên mảnh đất này. Tuy chịu nhiều đau thương nhưng xà nu đã trở thành chỗ dựa của có thể. Rừng xà nu trùng điệp đã hóa thành chiến lũy kiêu hãnh *ưỡn tấm ngực lớn của mình ra, che chở cho làng.* Nằm giữa cánh rừng ấy, làng Xô Man có khác nào cái nôi dưỡng sĩ, cái nôi đại bàng giữa rừng núi cao trời rộng của Tây Nguyên.

Không phải ngẫu nhiên mà ở đầu truyện cho đến kết thúc câu chuyện là hình ảnh *hàng vạn cây xà nu, sinh sôi nảy nở, rừng xà nu ưỡn tấm ngực lớn của mình ra che chở cho làng... đến hết tầm mắt cũng không thấy gì khác ngoài những đồi xà nu nối tiếp tới chân trời.* Đó chính là vì hình ảnh rừng xà nu là biểu tượng cho con người. Cây được miêu tả như con người, trong sự ứng chiếu với con người, gọi ra những biểu tượng về đời sống, số phận và phẩm cách của con người – các thế hệ dân làng Xô Man đánh Mỹ. Cũng như con người, cây này ngã xuống, cây khác lại tiếp nối đứng lên, quật khởi vượt mọi đau thương, cũng như các thế hệ làng Xô Man, lớp này tiếp lớp khác đứng lên, anh Quyết hy sinh thì có Tnú và Mai. Mai ngã xuống thì Dít lớn lên thay cho Mai.

Những cây xà nu hướng về ánh nắng mặt trời chính là khát vọng của người dân Xô Man hướng về cuộc sống tươi đẹp tràn đầy ánh sáng, chứ không chịu khuất mình trong bóng tối. Cứ thế, cây lặng lẽ vút lên trời. Cái màu xanh tươi đẹp như tiếng nói yên lặng mà thiết tha và đầy kiêu hãnh, thể hiện một sức sống mãnh liệt bất khuất mà không một sức mạnh nào có thể đè bẹp được: *Đại bác không giết nổi chúng, những vết thương chóng lành*

như trên một thân thể cường tráng. Nhìn cây xà nu sinh sôi vượt lên sự đau thương chết chóc, người dân Xô Man không khỏi tự hào về vùng đất quê hương – vùng đất mà đã hết lòng với cây, còn cây cũng trọn tình với người.

Cây xà nu gắn bó với con người và cuộc sống của dân làng. Xà nu có mặt trong đời sống hàng ngày như đã từ ngàn đời nay của dân làng: ngọn lửa xà nu trong mỗi bếp, trong ống lửa nhà ung tập hợp cả làng, ngọn đuốc xà nu cháy sáng soi những đoạn đường đêm, khói xà nu là tấm bảng đen cho anh Quyết dạy Tnú và Mai học chữ. Xà nu đã từng là chứng nhân cho mỗi tình của Tnú và Mai. Xà nu cũng không quên có mặt trong những sự kiện quan trọng của công cuộc chống Mĩ, ngọn đuốc xà nu cháy sáng trong tay cụ Mét và tất cả dân làng vào rừng lấy giáo mác chuẩn bị cho cuộc nổi dậy. Và đêm đêm, làng Xô Man thức dưới ánh đuốc xà nu, mài vũ khí. Rồi giặc cũng đốt hai bàn tay của Tnú bằng nhựa xà nu. Cây xà nu không chỉ gắn với quá khứ, hiện tại anh hùng mà còn gắn bó với mọi sinh hoạt, phong tục và đời sống văn hóa của dân tộc Tây Nguyên, khiến cho câu chuyện của làng Xô Man đánh Mĩ lung linh sắc màu huyền thoại như Đăm Săn, Xinh Nhã thuở nào.

Cây xà nu là một hình tượng thực, nhưng cũng là hình ảnh gợi lên sự liên tưởng so sánh hai chiều. Nói đến xà nu là ta nghĩ đến con người, nói đến con người là ta liên tưởng đến rừng xà nu. Nếu Tnú là cây xà nu nhỏ trong rừng người thì cụ Mét, một già làng có thân hình vạm vỡ ấy trông kỳ ảo như một người anh hùng trong các bài hát suốt đêm lại mang hơi thở của một cây xà nu lớn.

Hình tượng xà nu là hình tượng thực, đồng thời cũng là biểu trưng cho sức sống bất diệt của nhân dân Tây Nguyên trong cuộc đấu tranh cách mạng. Dù kẻ thù hung bạo đến đâu đi chăng nữa cũng không thể giết hết được cây rừng và càng không thể tiêu diệt được những con người trong rừng cây ấy.

Có thể nói hình tượng xà nu là một tiếp chủ đạo của tác phẩm. Xà nu trở thành biểu tượng cho cuộc sống và phẩm chất của người dân Xô Man. Đó cũng là sáng tạo nghệ thuật đặc sắc của Nguyễn Trung Thành. Nhà văn đã lựa chọn hình ảnh cây xà nu và đem lại cho nó ý nghĩa mới, những vẻ đẹp mới để dựng lên bức tranh sử thi chống Mĩ của những con người kiên cường bất khuất nơi núi rừng Tây Nguyên.